

OULU, kaupunkiarkeologisten kohteiden kartoitus kaukolämpökaivannossa Pokkitörmällä (Kajaaninkadulla) ja Linnansaarella

1975

Arkeologiaa harrastava työnjohtaja Karl Sandman ilmoitti Pohjois-Pohjanmaan museolle huhtikuussa 1975 havainneensa Pokkitörmällä, Kajaaninkadulla Oulun lyseon kohdalla lähellä Torikadun ja Kajaaninkadun risteystä kaukolämpöputkia varten tehdyn kaivannon seinämissä kellarin tms. kivetyn kuopan jälkiä. Kellarinjäännökset käytiin tarkastamassa ja kartoittamassa ja paikalta poimittiin talteen muutamia keramiikan palasia yms. löytöjä (PPM 7495).

Kevään ja alkukesän kuluessa kaivamisen edetessä Pokkitörmällä ja Linnansaarella kaivantoa pidettiin mahdollisuuksien mukaan silmällä. Havaitut kellarinjäännökset ja muut selvät vanhan asutuksen jäljet ”pikadokumentoitiin” luonnostellen ja muutamain mitoin, ja esiin tulleet löydöt otettiin talteen. – Myös Karl Sandman jatkoi vapaa-aikoinaan kaivannon tarkkailua ja valokuvasi sen seinämissä näkyviä asutuskerrostumia (PPM diat 6483, 6484).

Pokkitörmän alueella koskemattoman näköinen pohjamaa alkoi yleensä jo 25-40 cm:n syvyydessä kadun pinnasta. Katu- yms. rakennustöiden aiheuttamilta kaiveluilta säästynyttä kulttuurikerrosta näytti olevan vain kellarikuoppien ja muiden syvennyksien (ojien ?) kohdalla. Lyseon tontin reunaan noudattelevassa kaivannossa Kajaaninkadulla kirjattiin kuusi tuollaisista syvennyksistä koostuvaa löytöpaikkaa (löytöpaikat S sekä I-V), joista viidestä luonnosteltiin piirroset maakerroksista. Syvimät kuopat ulottuivat 160 cm:n syvyyteen kadun pinnasta mitaten. Parhaiten säilyneessä jäännöksessä (löytöpaikka I) kiveyksen ja lahonneiden puu-rakenteiden suunta poikkesi n. 15 ° nykyisestä katulinjasta. Tämä suunta vastaa 1600-luvun puolivälin kartoissa tälle alueelle merkityn korttelin asemointia. Kun toisaalta tiedetään, että 1650-luvun suurtulipalojen jälkeen alettiin toteuttaa uutta suorakulmaista ruutuasemakaavaa, jonka mukaisesti nykyinen Kajaaninkatu yhä kulkee, saadaan kellarinjäännökselle ajoitus 1600-luvun ensimmäiselle puoliskolle. Lyseon voimistelusalin nurkan kohdalla havaitusta epämääräisestä kulttuurimaasyvennyksestä (Lp. IV) löydettiin vuosiluvulla 1628 varustettu Turun meritullin lyijysinetti.

Linnansaarella tarkastettiin neljä kohdetta (Lp:t VI-IX), joista yhdestä (Lp. VII) tuli löytöesineiden lisäksi talletetuksi myös piirros maakerroksista. Täällä ohuena humus- ja noki-maaviiruna erottuva vanha maanpinta tuli esiin silta- ja katurakennustöiden tuomien täyte-maakerrosten alla 40-70 cm:n syvyydessä saaren eteläosassa (Lp. VII) ja n. 180 cm:n syvyydessä lähellä saaren pohjoisreunaa (Lp. IX). Löytöpaikassa VII vanhan maanpinnan alla oli n. 120-130 cm sen alapuolelle ulottuva nokimaakuoppa, jonka reunoilla oli pari hiiltynyttä hirttä; nokikuopan muoto (ks. profiilipiirros) oli nähtävissä kaukolämpökaivannon molemmissa seinämissä.

Keväällä ja alkukesästä v. 1975 tehdyistä muistiinpanoista koostanut

maaliskuussa 2003

Aimo Kehusmaa

OULU, kaupunkiarkeologisten kohteiden kartoitus kaukolämpökaivannossa Pokkitörmällä ja Linnansaarella

Arkisto- ja rekisteritiedot

Tutkimuskohde	Kaukolämpökaivanto Pokkitörmällä (Kajaaninkadulla) ja Linnansaarella
Kaupunki	OULU
Tutkimuksen laatu	Kaupunkiarkeologinen kaukolämpökaivannon seuranta
Ajoitus	1600-1800-luvut
Peruskartta Koordinaatit	2444 09 OULU x 7213 98-7214 26 y 2569 44-2569 60 z 6-7,5
Maanomistaja	Oulun kaupunki
Tutkimuslaitos	Pohjois-Pohjanmaan museo
Tutkija Seuranta-aika Tarkkaillun kaivannon laajuus	Aimo Kehusmaa 9.4.– 17.6.1975 leveys 2,5-3 m, pituus n. 245 m (Pokkitörmällä n. 135 m, Linnansaarella n. 110 m)
Tutkimusten kustantaja	Pohjois-Pohjanmaan museo
Löydöt Löytöjen säilytyspaikka	PPM 7495:1-38 Pohjois-Pohjanmaan museo, Oulu
Mustavalkonegatiivit Diat	PPM 5031-5043 PPM 6483:1-17, 6484:1-10
Kirjallisuus	Virkkunen, A.H., Oulun kaupungin historia I (2. p. 1953) Halila, Aimo, Oulun kaupungin historia II (1953) Paulaharju, Ahti, Oulun linna (1968)
Tutkimuskertomusaineisto liitteet	Raportti 1 s. - karttoja ja piirroksia 6 kpl - kuvatauluja 6 kpl
Alkuperäinen aineisto	Pohjois-Pohjanmaan museon arkistossa

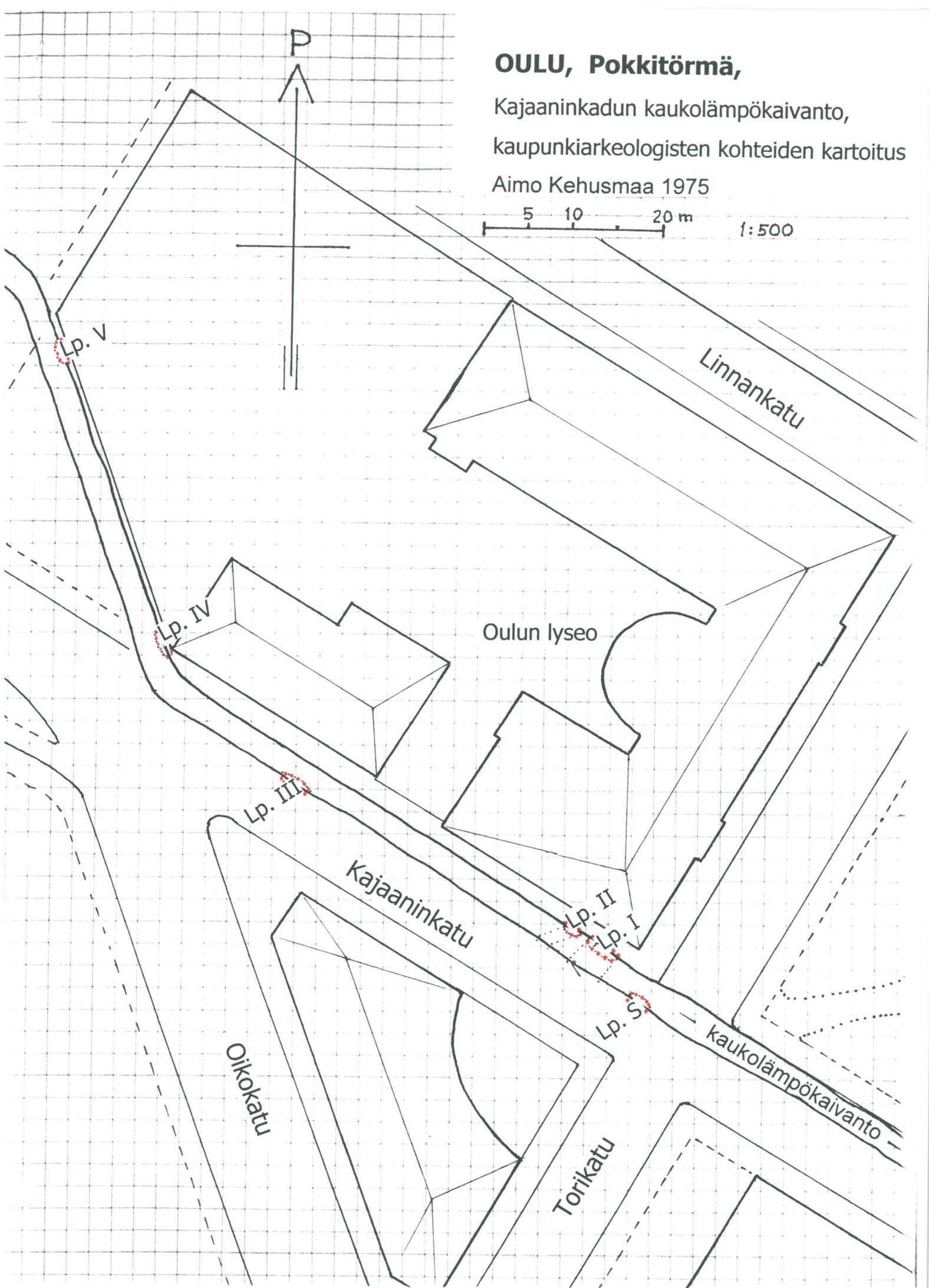
OULU, Pokkitörmä,

Kajaaninkadun kaukolämpökaivanto,
kaupunkiarkeologisten kohteiden kartoitus

Aimo Kehusmaa 1975

5 10 20 m

1:500

hirsi
lautojen
jäänteitä

(LP. S)

KAIVANTO

C

LP. II

B

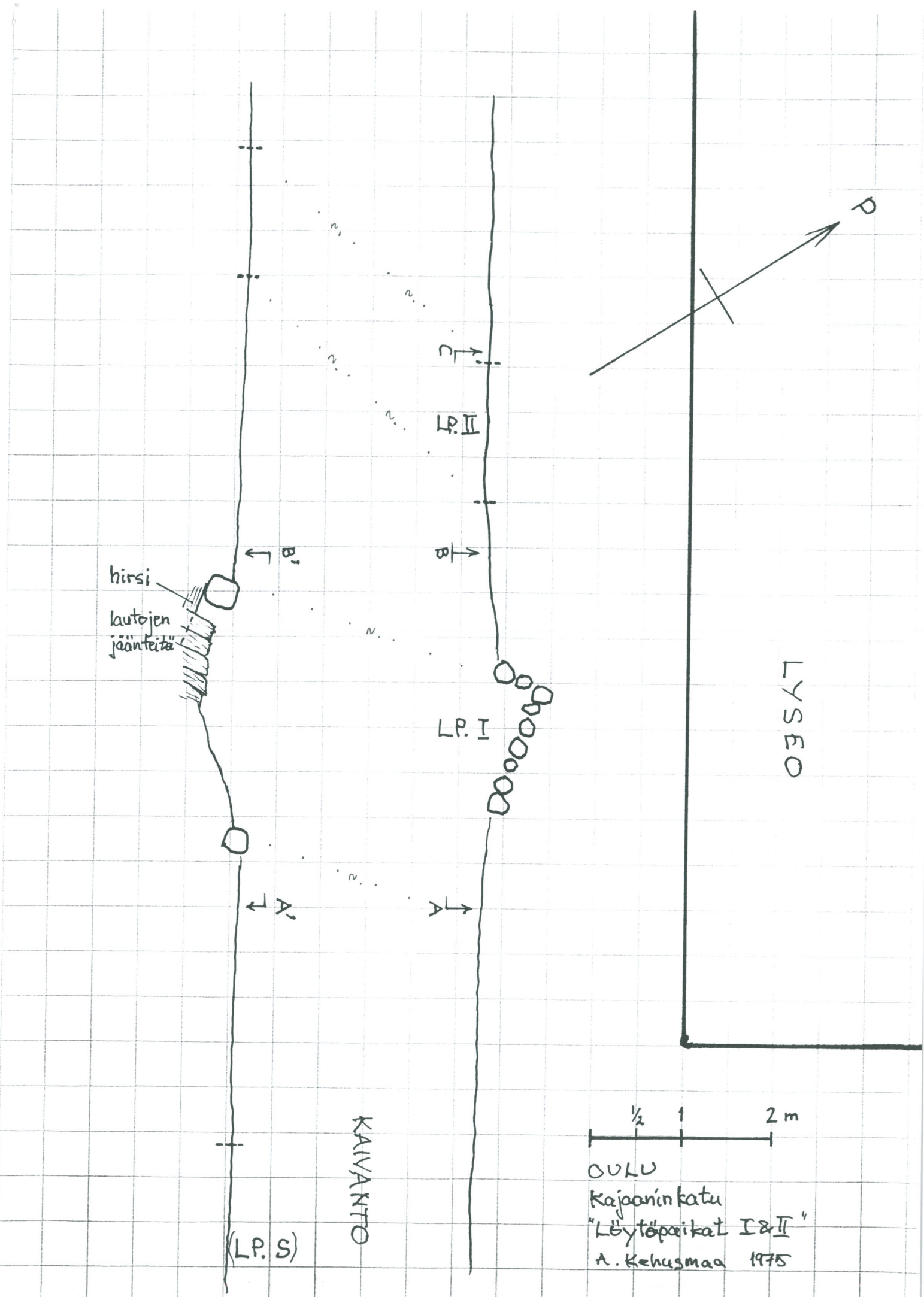
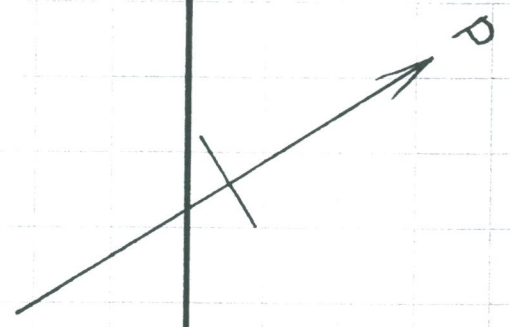
LP. I

A

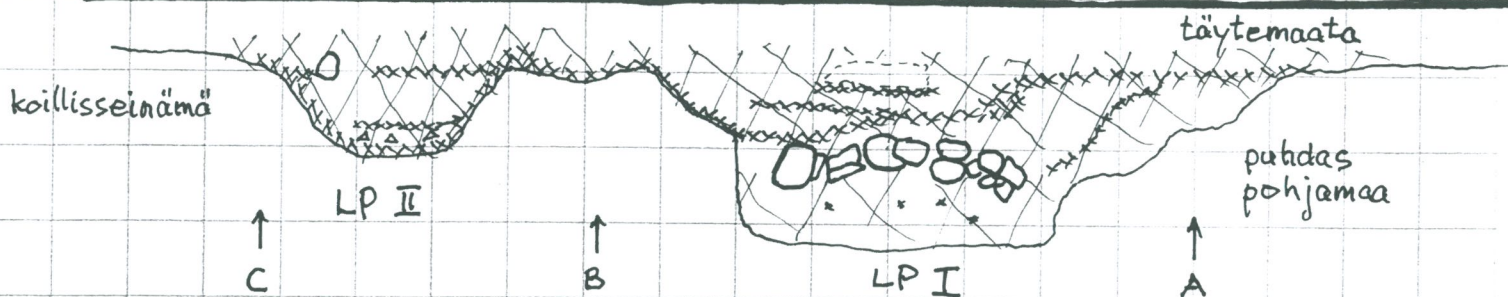
LYSSEO

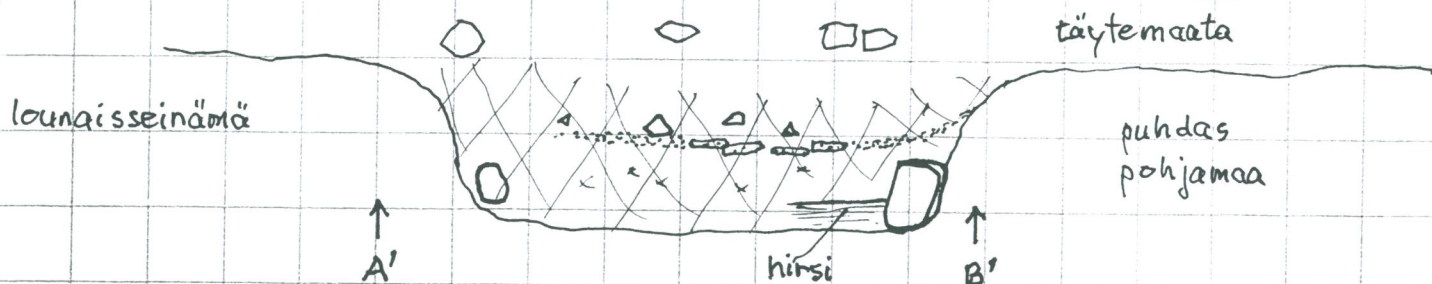
OULU
Kajaaninkatu
"Löytöpaikat I & II"
A. Kehusmaa 1975

LYSEO

- kivi
- tulen rapauttamaa kiveä
- tiilen kappaleita
- noen sekaista maata
- hiiliä ja nokea
- puun (lautojen) jäännetä

OULU
Kajaaninkata
"Löytöpaikat I & II"
A. Kehusmaa 1975

silta

OULU, Linnansaari,

kaukolämpökaivanto,

kaupunkiarkeologisten kohteiden kartoitus

Aimo Kehusmaa 1975

5 10 20 m 1:500

P

Lp. IX

Tornikahvila

linnan holvikellari

Lp. VIII

Lp. VII

viemärikaivo

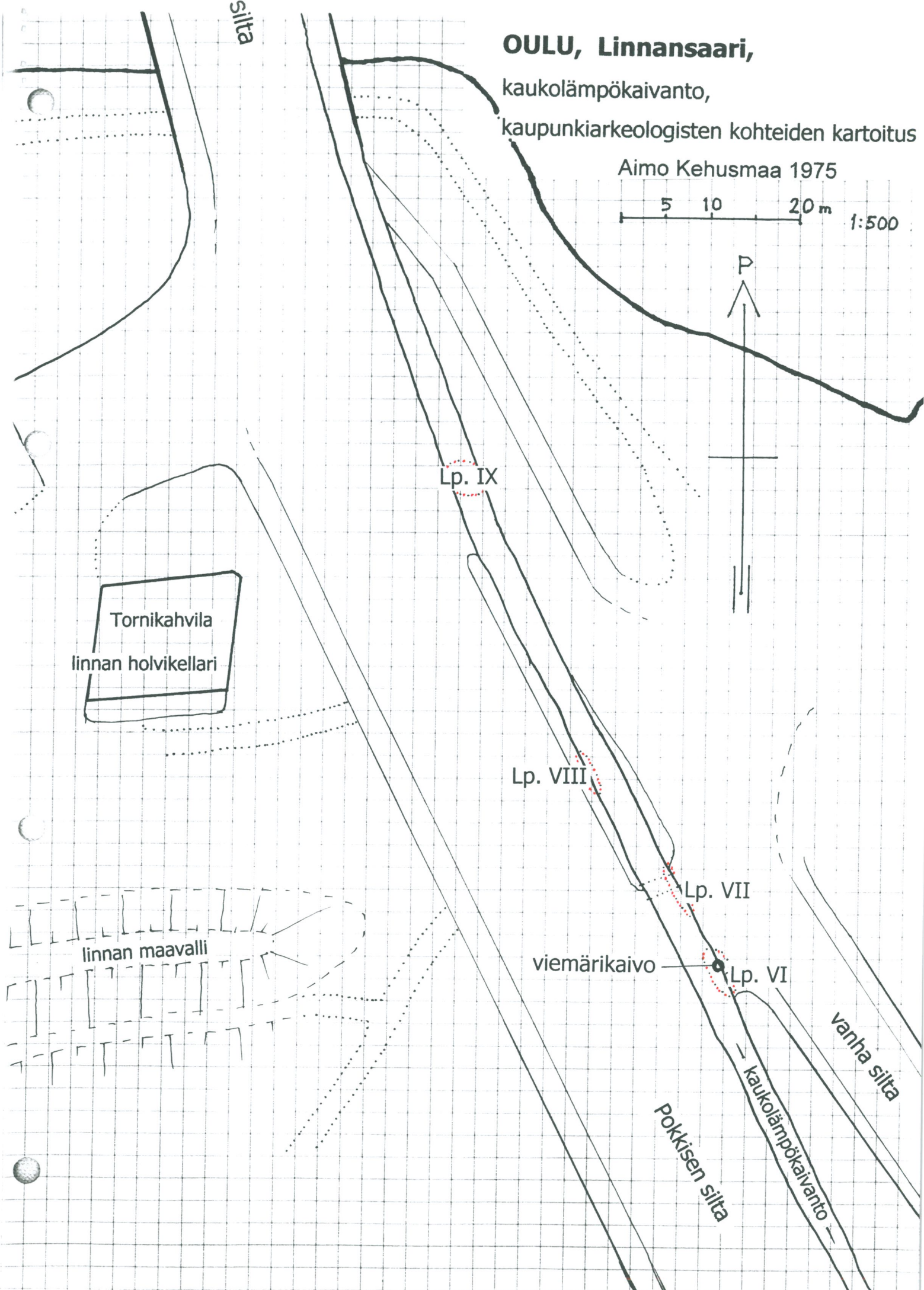
Lp. VI

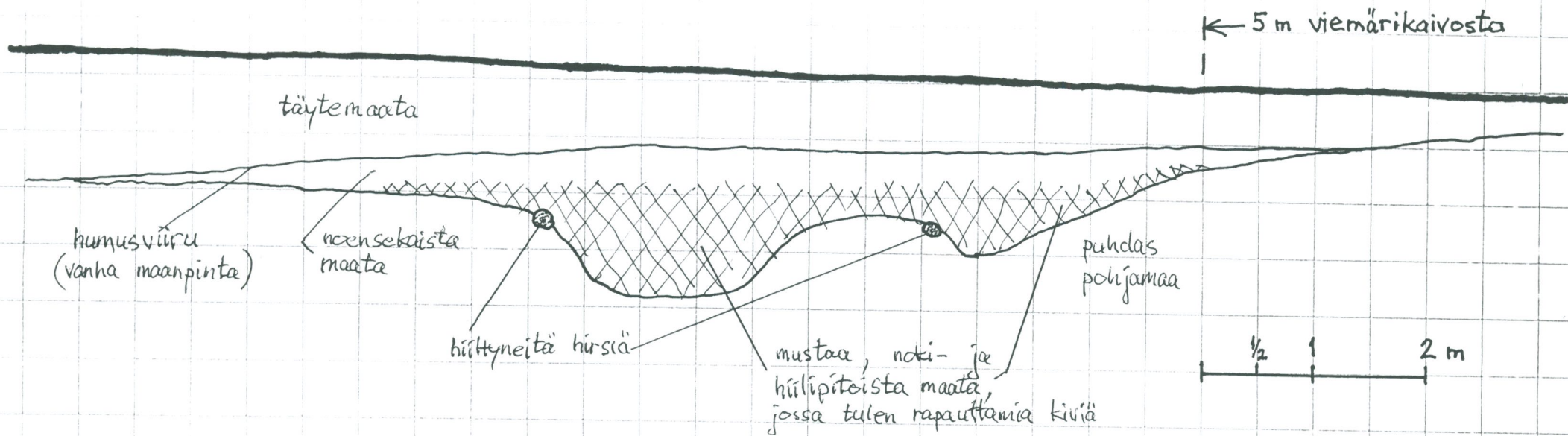
linnan maavalli

Pokkisen silta

kaukolämpökaivanto

vanha silta

Lp. VII

OULU

Linnansaari

kaivannon itäseinämää,
"Löytöpaikka VII"

A. Kehusmaa 1975